

A jövő tudósai

BEVEZETŐ

Tisztelt Olvasó!

A kutatók utánpótlásával – fiatal tudósokkal foglalkozó melléklet 11. számában *Kiss Gábor* és *Lagzi István László*a tehetséggondozó középiskolai tanárok országos konferenciájáról, *Andrássy Péter*a Kitaibel Pál-versenyről, *Muhi Béla* pedig a vajdasági Genius tehetsé-

ggondozó mozgalomról számol be. Kérjük, ha a tehetséggondozással, a kutatói utánpótlással vagy az ifjú kutatókkal kapcsolatos témában bármilyen közérdeklődésre számot tartó mondanója lenne, keresse meg a melléklet szerkesztőjét, Csermely Pétert a csermely@puskin.sote.hu email címen.

Csermely Péter
az MTA doktora

TEHETSÉGGONDOZÓ TANÁROK A KUTATÓ DIÁKOKÉRT

Napjaink tudományos-technikai forradalma, a hétköznapi életben is megfigyelhető innovációk a tizenéves korosztályt is nyitottá teszik a tudományos kutatásra, a kutatás-fejlesztés irányába. Mint tudjuk, a középiskolai évek meghatározók az ember életében, hiszen ekkor tekint a diák magára és a környezetére a megértés olyan logikus rendszerének igényével, amely épp a tudományos megközelítés sajátossága. Mindezt erősíti, hogy a tudományos vizsgálódás, a kutatás-fejlesztés az önmegvalósítás olyan eszköze, mely kellő kitartás mellett sikerélményt hoz, és mert a vizsgálható területek és módszerek sora elvben is végtelen. Az értelmes kutató diák a „felkent” tudós egyenrangú partnere lehet, és ezzel olyan korosztályi-társadalmi korlátokat dönthet le, melyek gondolatait, érzelmeit, egész tizenéves létét korábban korlátok közé szorították. Ezt felismerve indult meg 1995-ben hazánkban egy olyan szerveződés, amely felkarolja a tehetséges, az átlagosnál érdeklődőbb, kreatívabb, aktívabb középiskolásokat. Azokat a diákokat, akik a tehetségükön túl a mindennapi gya-

korlatban is szeretnék kipróbálni képességeiket egy, a számukra izgalmasnak ítélt tudományterületen.

A KUTATÓ DIÁKOK ORSZÁGOS SZÖVET-SÉGE olyan kezdeményezés, amely a tehetséges, motivált középiskolások számára biztosít kutatási lehetőségeket a legjobb hazai kutatóhelyeken. A diákok és a kutatásban segítő tanáraik, mentoraik egymásra találását egy olyan könyv segíti, amely a mentorok listáját is tartalmazza. Már az első, 1996-os mentorlista is közel háromszáz tudományos műhelyt sorolt fel, melynek száma 2003-ra hatszázharmincra növekedett. A tehetséges középiskolásokat váró kutatóhelyek Soprontól Szarvasig harminckilenc magyar városban találhatóak. Vannak mentoraik Ausztriában, Kanadában, Romániában, Szerbiában és az Amerikai Egyesült Államokban is. A kutatható témákat az abortusztól a zsírsavanyagcseréig, közel 2700 címszó fedi le. Mentornak jelentkezett a Nobel-díjas Oláh György éppúgy, mint a Magyar Tudományos Akadémia további száztizennyolc tagja. A mentorok listáját tartalmazó füzet minden év elején az összes hazai és környező országbeli magyar középiskola igazgatójához eljut, és

több mint ezer kutató középiskoláshoz személyesen is megérkezik. A diákok kiválasztásában alapelv, hogy a mentorlista olyan diákok kezébe kerüljön, akik már valahol bizonyítottak, vagy akikre a környezetük felfigyelt. A mozgalom védnökségét Mádl Ferenc köztársasági elnök, Magyar Bálint oktatási miniszter és Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke vállalták el.

1999-től TEHETSÉGSEGÍTÉS címmel rendszeresen megrendezzük a hazai és a határainkon túli magyar iskolákban tanító középiskolai tanárok konferenciáját, akik elkötelezett segítők a mozgalomnak. A tanárok munkájának segítésére tanár-diák kutatócsoportokat, internetes virtuális nemzetközi *teameket* szervezünk, változatos publikálási lehetőséget teremtünk oktatási segédanyagoknak. Hasonlóan fontos elemként tanári munkacsoport alakult a kutató-tehetség gondozó tanár fogalmának és küldetésének definiálására és azoknak a feltételeknek a megfogalmazására, melyek a középiskolai tanári munka mellett a hatékony tehetséggondozás és képességfejlesztés kialakításához szükségesek. A munkacsoport eddigi gondolatainak összefoglalását az alábbiakban tesszük közzé.

Ki a kutató-tehetséggondozó tanár?

(1) Olyan tanár, aki oktató-nevelő munkája mellett kutatómunkát is végez, ideértve, hogy publikál és/vagy tudományos fokozata van. (Például egy kutató diákkal együtt végzi a kutatómunkát, mintegy szakmai vezetőjeként, irányítójaként.)

(2) Olyan tanár, aki a tanító-oktató tevékenysége mellett kutató tevékenységével vagy a múltban végzett kutatásával, személyiségével és pedagógiai tapasztalatával azokat a tanítványait segíti, akik valamely tudományterületen elmélyült kutatómunkát folytatnak. (Elsősorban nem szakmai segítséget vagy újabb tanítási elemeket ad

át, hanem olyan készség- és képességfejlesztést folytat, ami a felnövekvő diákokban a kutatói attitűdhez szükséges értelmi, érzelmi és gyakorlati készségek és képességek fejlődéséhez járul hozzá.)

A kutató tanár feladatai:

- A tehetséges diákok felismerése, gondozása, személyiségük fejlesztése. (A kutató személyisége: személyiségjegyek, életpályák, lehetőségek; a kutatás sajátossága – társadalomtudományok, – természettudományok; a kutatás módszerei; a kutatómunka bemutatása – képen, rajzban, ábrán, előadás formájában, cikkírás, összefoglaló-készítés)
- Diákok bevonása a kutatásba, közös kutatás a diákokkal, teamszervezés. (amennyiben a kutató tanár maga is végez kutatómunkát, hasznos, ha diákjait bevonja e munkába; eleve közös tanár-diák kutatócsoportot alakít, és/vagy diák kutatóteameket szervez, menedzsel)
- A kutató diákok biztatása, lehetőségek-kapcsolatok keresése: pályázatok, versenyek, konferenciák stb. Gondos előkészítés után ezek értékelése, tanulságok levonása. (Kreatív tanár-kreatív diák viszony kialakítása)
- Pályaorientáció, a diákok felkészítése az egyetemi továbbtanulásra, az ott elvárt munkára. (Jövőkép és lehetőségek – a továbbtanulás; élet az egyetemen; példáulul hogyan kell elkészíteni egy évfolyamdolgozatot, diplomamunkát)

Az idei konferencia is megmutatta, hogy a tehetséggondozás sok tanár szívügye, akik saját szabadidejük feláldozásával is hajlandóak foglalkozni a tehetségek felkutatásával és segítésével. A résztvevők megismerkedhettek a magyarországi és a környező országokban használatos technikákkal, valamint a nagyvárosokban és vidéki kisebb településeken folyó tehetséggondozással, illetve a gimnáziumi és az egyéb közokta-

tási intézményekben folyó munkával is. A tapasztalatok bizonyították, hogy a hátrányos helyzetben lévő fiatalok között is igen gyakorta vannak tehetséggondozásba bevonandó diákok, akiket megfelelő módszerekkel képesek vagyunk helyzetbe hozni.

Az idei konferencia jó alapot adott arra, hogy a mozgalomban tevékenykedő tanárok egy internetes ötlettárat állítsanak össze olyan módszertani anyagokkal, melyek a tudományos diákkörök szervezésében-vezetésében, a készség- és képességfejlesztésben vagy a tehetséggondozásban adhatnak segítséget az e területen tevékenykedőknek. Ezen anyagokat a Kutató Diákok Országos Szövetségének honlapján: www.kutdiak.hu lehet megtekinteni.

Megfogalmazódott egy közös álláspont – egy érdekképviselet gondolata is, mely a tervek szerint Kutató Tanárok Szövetsége néven olyan egyesületté alakulhatna, mely nemcsak felkarolja és összegyűjti a kreatív tehetséggondozó tanárokat, hanem figyelemfelkeltő-motiváló tevékenysége során az egyetemi tanárképzésben, a továbbképzések rendszerében is megalapozná a tehetségkutató, tehetségpártoló tanári attitűdöt. Javaslatot tenne az Oktatási Minisztérium felé, hogy a tehetséggondozásra szánjon óraszámot, és teremtse meg a középiskolai kutatói tanári lét feltételeit. (Ezzel kapcsolatosan a konferencia résztvevőinek véleménye szerint állásfoglalás és garancia kéne az

óraszám emelésére a „kísérletezős” szaktárgyak esetében.) A szövetség foglalkozna mintakönyvek terjesztésével, módszertani és szakmai anyagok kidolgozásával is.

A Kutató Diákok Országos Szövetsége által szervezett novemberi *Tehetséggondozás 2004* elnevezésű konferencia bebizonyította, hogy a kutató diákok és az őket segítő kutató tanárok a legfontosabb alapkövei közé tartoznak, hogy Magyarország is tudástársadalommá váljon. A tudástársadalom értékmérője, hogy mennyi és milyen minőségű újítás, innováció, kutatási-fejlesztési eredmény jön létre. A diákköri munkában született alkotások többnyire szubjektívek, de megjelenik a vitatott és nem lezárt kutatási eredmények feltárása és értelmezése, éppúgy, mint a természeti, gazdasági, társadalmi és egyéni problémák megismerése, értelmezése, modellezése. Mindehhez talán most érkezett el az idő, hogy a tehetséggondozás mint új pedagógiai kihívás, hatékonyan lépjen előre a kutató középiskolás diákok eredményesebb nevelése érdekében.

Kiss Gábor

középiskolai tanár, PhD-hallgató
Nagyboldogasszony Római Katolikus Gimnázium,
Kaposvár, kissgabori@freemail.hu

Lagzi István László

tudományos segédmunkatárs, PhD hallgató
ELTE TTK Fizikai Kémiai Tanszék
lagzi@vuk.chem.elte.hu

HÁROM ÉVTIZED A TEHETSÉGGONDOZÁS SZOL- GÁLATÁBAN: A KITAIBEL PÁL-VERSENY

Éppen 2005-ben lesz harminc éve annak, hogy három Győr-Moson-Sopron megyei középiskolai tanár útnak indította a Kitaibel Pál nevével fémjelzett országos környezeti tanulmányi versenyt. A kezdeménye-

zés gyökeret eresztett, mára terebélyes fává serdült, s évtizedek óta a tehetséggondozás széles körben elismert nemzetközi fórumává vált. A verseny vonzerejét egyebek között az adja, hogy az önálló ismeretszerzést, a környezeti és természeti folyamatok értékelését komplex szemlélettel kívánja a résztvevőktől. A középiskolák kilencedik és tizedik évfolyamos tanulói számára meghirdetett Kitaibel Pál Középiskolai Biológiai és Környezetvédelmi Tanulmányi Verseny

a XXI. század követelményeit szem előtt tartva a felnövekvő nemzedék szemléletformálásában, a környezettudatos gondolkodásmód megalapozásában kiemelkedő szerepet vállal. A szomszédos országok magyarlakta településein tanuló fiatalok részvételével a nemzetközi tudáspróba a határokon átívelő közös felelősségérzet felébresztését, nyelvtestvéreink szellemi felzárkóztatását is segíti. A Nyugat-Magyarországi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kara Mosonmagyaróvárott nem csupán évtizedek óta vendégszerető házigazdája a nemzetközi döntőnek, hanem szellemi és anyagi, technikai eszközeinek latba vetésével a verseny lebonyolításának nélkülözhetetlen felvételeit adja.

Íme egy kis ízelítő neves tudósok, szakemberek véleményeiből: „Aki ismeri a fiatalok képzésének és nevelésének gondjait, az tudja igazán értékelni ezt a Kitaibelhez méltó eredményt. Középiskolások ezrei váltak a *TermészetBÚVÁR*, valamint az *Élet és Tudomány* olvasóivá, fejlesztették megfigyelőkészségüket, tudtak meg többet a nem éppen dicséretes átlagosnál, hazánk élővilágáról, környezet- és természetvédelmi helyzetképéről és a névadó polihisztor kutatóról...” (1993) *Balogh János*

„Örömmel köszöntöm az általam is nagyra értékelt és kiváló hagyományokkal rendelkező verseny győzteseit. Többek között egyik legjobb tanítványomat is ez a verseny kötelezte el a biológiai kutatások mellett.” (2000) *Freund Tamás*

„E versenynek személyes sorsom alakulásában és pályaválasztásomban, igen fontos szerepe volt, amiért hálás vagyok a kezdeményezőknél.” (2001) *Molnár V. Attila* egyetemi adjunktus, több nagysikerű botanikai könyv szerzője, aki 1985-ben és 1986-ban a verseny első helyezettje volt.

A verseny legjellemzőbb sajátosságainak számbavétele előtt két fontos összefüggést kell előrebocsátanunk. (1) A tehetséges, szor-

galmas tanulókat megszólító, munkáltató tanulmányi versenyek nem lehetnek meghatározói az iskolai képzés-nevelés egészének. Ritka kivételt csak azok az intézmények képeznek, amelyek igen nagyszámú, kiemelkedő képességű jelentkezőből válogathatnak. (Ilyen például a fővárosi Fazekas Mihály Gyakorló Iskola.) Az átlagos beiskolázási lehetőségekkel bíró középiskolában egy-két tanuló kiemelkedő versenyeredménye ellenére az egyes tantárgyak oktatási színvonala átlag alatti lehet. Természetesen ez fordítva is igaz. (2) Az ókori tudós, *Plinius* (i. sz. 23-79) figyelmeztetése örök érvényűnek tűnik: „Minden verseny magában hordozza a torzulás veszélyét, mert nemcsak valamiért, hanem mások ellenében is folyik.” Iskola-rendszerünkben a torzulás elsősorban azért jelentkezik, mert az intézmények a külső igazolás lényeges mércéjének a versenyeket tekintik. Arról adnak számot, hogy mennyien jelentkezték szellemi megmérettetésre. Az elmúlt huszonöt évben a versenyek száma ugyan megszokottan megnövekedett, értékük azonban összevethetetlen, és hiányzik igényes elemzésük is.

A Győr-Moson-Sopron megyei kezdeményezésű, az indulás évében az első és második osztályos gimnáziumi tanulók számára meghirdetett biológiai tantárgyi versenybe 1975-től 1984-ig az ország valamennyi megyéje és a főváros is bekapcsolódott. Az 1984-1985. tanévben – amikor a Művelődési Minisztérium először hirdette meg azt „hivatalos” tanulmányi versenyként – a jelentkező gimnáziumi és szakközépiskolai tanulók száma elérte a négyezret. Tíz évvel később a szlovákiai, majd a romániai magyar tannyelvű iskolák csatlakozásával a „mozgalom” nemzetközivé vált, amelynek döntőjében évek óta kilencven–kilencvennyolc középiskola (!) tanuló adnak számot felkészültségükről.

Minek köszönhető a tudáspróbanak ez az értékelfogadó felfutása, stabilitása? A

verseny legjelentősebb tartalmi vonásának kialakításában egy éppen aktuális tantervi reform, valamint a szakközépiskolák bevonása is szerepet játszott. Megszűnt ugyanis a gimnázium első évfolyamán a biológia tantárgy oktatása, a szakközépiskolások pedig különféle tankönyvekből tanultak. Ez egyértelművé tette, hogy meg kell szabadulni a tananyag leckeszerű számonkérésétől, és valódi újításra van szükség. Így váltak a verseny ismeretanyagává – a névadó Kitaibel Pál életének, munkásságának ismerete mellett – a *TermészetBÚVÁR*, valamint az *Élet és Tudomány* című lapoknak a tanulók életkori sajátosságának megfelelő írásai. Ezeket a lapok szerkesztői jelölték (jelölik) meg.

A már idézett néhai Balogh Jánoshoz hasonlóan, az értékelők többsége – köztük a felkészítést vállaló pedagógusok – a két folyóirathoz való kapcsolódást, a verseny legjelentősebb tartalmi sajátosságának tartja. Amennyiben igazán mértéktartóan azt feltételezzük, hogy a versenyre eddig jelentkezett százezer tanuló közül, minden tizedik számára vált természetes igénnyé az *Élet és Tudomány*, a *TermészetBÚVÁR*, majd a felsőbb évfolyamokon a *Természet Világa* időnkénti olvasása, akkor ez már egymagában is gyümölcsöző ráhatás. A két lap szerkesztőségének munkatársai a verseny aktív, alkotó részeseivé váltak (ők állítják össze az országos forduló feladatait, ők a zsűritagok a kiselőadási és a szóbeli döntőkben). A tehetséggondozás sajátos eszköze, hogy a nemzetközi döntőn elhangzó legjobb tanulói kiselőadásokat a két lap évek óta rendszeresen közreadja.

A verseny történetében jelentős előrelépést jelentett az a tartalmi gazdagítás, amely 1979 őszén jelent meg először a versenykiírásban, és azóta is változatlanul szerepel. „Az iskolai fordulók a jelentkezőknek vázlatot kell készíteniük és bemutatniuk szaktanárunknak az alábbi két feladatkörben tervezett *egyéni vizsgálódásuk* egyikéből:

- Lakóhelyem, iskolám vagy annak közelében levő terület természetvédelmi értékeinek bemutatása.

- Lakóhelyem, iskolám vagy annak közelében levő terület környezetvédelmi gondjai, megoldási lehetőségei.

Az iskolai, majd a megyei (fővárosi, külföldi területi) fordulók eredményei alapján a döntőbe jutó tanulóknak a választott feladat megoldásáról, megfigyeléseikről ötperces kiselőadásban kell beszámolniuk. Ezeket szakértő zsűri bírálja el a versenykiírásban rögzített szempontok (témaválasztás, tartalom, egyéni munka, teljesség, szemléltetés) alapján.

Ádám György akadémikus 1985 áprilisában a mosonmagyaróvári döntő ünnepi megnyitóján során elmondott beszédében a következőket emelte ki: „A Kitaibel-verseny folyóiratok olvasatásával, a tudományos kutatómunka alapjaival való gyakorlat megismertetésével, a fajismeret értékének helyreállításával a tehetséggondozás és a természettudományi kultúra egyedülálló értékeket felmutató mozgalma.”

A folyamatos megfigyelések, majd a kiselőadás összeállítása – a tanári útmutatás mellett – sokak esetében igényelte „külső segítők” megkeresését, azok véleményét, javaslatait. Hivatásos környezet- és természetvédelmi szervezetek, felsőoktatási intézmények, botanikus kertek, múzeumok, kórházak stb. munkatársai segítettek (segítik) a tanulók munkáját. Az ilyen kapcsolatok nemcsak a verseny részvevőire, hanem az iskola egészére is kedvező hatásúak.

A Kitaibel-verseny, illetve az annak nyomán kiépült általános iskolai biológiai tanulmányi versenyek (*Herman Ottó és Kaán Károly*) meghirdetésével kiépült Magyarországon a környezet- és természetismereti tudáspróbák egységes rendszere. A Kitaibel-tudáspróba páratlan sajátossága, hogy egyedülállóan széleskörű válogatással, a nemzetközi szóbeli döntőben száznegyven

tanuló szereplésére ad lehetőséget. *A hazai tanulmányi versenyek történetében ilyenre nincs példa!* A kiírás értelmében az ország valamennyi megyéjéből két-két, Budapestről hat-hat, a határainkon kívüli területekről pedig öt-öt első és második gimnáziumi – a szakközépiskolákból pedig – hasonló területi megosztással – mindösszesen negyvenkét tanuló juthat el Mosonmagyaróvárra. E város egyeteme huszonnyolc éve ad otthont, anyagi támogatást, szakmai segítséget (technikai feltételek, zsűrizés, kiállítások). A kiírás „különlegessége”, hogy a megyékből olyanok is versenyezhetnek a döntőben, akik pontszámuk alapján másutt az első öt közé sem juthatnának. Ezzel az „igazságtalansággal” szemben az összevetés, a tapasztalatszerzés, az egymástól való tanulás valóban példa nélküli lehetősége áll, amit az irányító megyei felelősök (szaktanácsadók, pedagógiai intézetek) és a felkészítő pedagógusok elfogadtak. Utóbbiak igen magas számban lehetnek jelen a nyilvános nemzetközi döntőben! Érdemes kiemelnünk, hogy a hátrányosabb helyzetű megyék kisebb településeiről alacsonyabb pontszámmal érkezők gyakran jobb helyezést érnek el, mint a fővárosi vagy számos neves „iskolaváros” tanulói. A folyamatosan kiváló versenyzőket adó bajai, debreceni, érdi, zalaegerszegi, szombathelyi, soproni iskolákkal együtt, egy-egy fővárosi iskola, Ócsa, Bicske, Csorna, Mátészalka, Battonya, Oroszlány, Sepsiszentgyörgy, Dunaszerdahely és számos más kisváros dicsekedhet első tíz közé jutott tanulókkal.

A felkészítés-felkészültség, a tehetség-szorgalom színvonalára az alábbiakból (is)

következtethetünk. A megyei (fővárosi, területi) írásbeli forduló feladatsorát – ahogy azt már említettük – a két lap szerkesztőségének munkatársai állítják össze húsz–huszonöt cikk, a természetvédelemre és Kitaibel munkásságára vonatkozó ismeretekből. A második forduló mintegy másfélezer résztvevőjéből csak azoknak van (volt) esélyük a továbbjutásra, akik kilencven százalék felett teljesítenek (teljesítettek)! Ehhez bizony nem elég átolvasni a megjelölt cikkeket. Ugyanez jellemző a döntőben, a diáképes fajfelismerésben nyújtott teljesítményekre (tudni kell a bemutatott faj magyar és tudományos nevét, védettségét). Néhány tanuló szinte hibátlan megoldással szerzi pontjait. Az ötperces kiselőadások többsége az első évek botladozásai óta meglepő érettséget, kiváló előadókészséget, szakmai magabiztosságot tükröz az önálló megfigyelések, következtetések bázisán. A nyilvánosság, a zsűrielnökök összefoglaló értékelései, a verseny igen fontos tényezői.

Most, amikor minden iskola újfajta felelősséget visel a környezeti nevelésben, az Oktatási Minisztériumnak, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumnak, az iskolafenntartóknak az eddigiéknél nagyobb részt kell vállalniuk a verseny megrendezéséhez szükséges, legalább minimális pénzügyi, anyagi, technikai feltételek megteremtésében. Ez nem lehet csupán megértés kérdése, hiszen a tehetséggondozás felkötése közös érdekünk, vagyis közügy.

Andrássy Péter

nyugalmazott középiskolai tanár
tbuvar@axelero.hu

A VAJDASÁGI GENIUS TEHETSÉGGONDOZÓ MOZGALOM

A vajdasági GENIUS mozgalom a tehetséges, kreatív diákok felkutatására és támogatására, érvényesülési lehetőségük biztosítására jött létre, ugyanakkor a tanárok, a mentorok és

a szülőnek is új lehetőségeket kínál szakmai/pedagógiai/nevelési téren. A GENIUS mozgalmat több vajdasági civil szervezet és jeles pedagógusok, szakemberek együttműködésével Muhi Béla fizikus, gimnáziumi tanár vezeti, aki a vajdasági ismeretterjesztés és tehetséggondozás terén évek óta tevékenykedik.

Régebben ismeretterjesztő jellegű szakcsoportok működtek a vajdasági iskolákban, a tehetséggondozást felvállaló emelt szintű oktatás is meg volt szervezve. Mára már ezek jórészt megszűntek vagy csak néhány tanulóra korlátozódnak. A GENIUS igyekszik népszerűsíteni a kutatói, kreatív jellegű tevékenységet a fiatalok körében, és ezen a téren a felnőttek bekapcsolódására is lehetőségeket kínál. A célzott és rendszerben működő tehetséggondozás módszertanát, szakmai hátterét, pedagógiai, neveléseméleti, fejlődéslélektani vonatkozásait, személyiségépítő hatását nemcsak a tanárokkal, hanem a szülőkkel és más egyéni és társadalmi szubjektumokkal is meg kell ismertetni. A tehetséggondozás témájára a GENIUS mozgalom keretében nyilvános ismeretterjesztő előadásokat tartunk a polgárok számára, tanári továbbképzéseken szakelőadásokat szervezünk meg, a diákok körében szólnak a tehetségekről és a tehetséggondozásról, valamint a tömegtájékoztatási médiumokban is szerepelünk. Örvendet, hogy a tanárokon kívül jogászok, mérnökök, orvosok, tudományos kutatók, esetenként még szülők is vállalnak mentori szerepet, és segítik a fiatalok érvényesülését.

A II. GENIUS verseny Újvidéken, a Svetozar Markovic Gimnáziumban 2004 júniusában tartottuk meg. A verseny megszervezésére és lebonyolítására sajnos (ahol pályáztunk) anyagi támogatást nem kaptunk. Így a tavalyi szemlénkhez hasonlóan most is a felkészítő tanárok, témavezetők, mentorok, a zsűri tagjai és a szervezők önkéntes munkában, szabadidejük feláldozásával dolgoztak, a költségeket saját maguk fedezték. A diákok csak a szülők anyagi támogatására számíthattak. Ezért köszönet illeti meg mindannyiukat. Úgyszintén köszönet a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesületének az üdítőért, az elemőzsiáért és az eszmei támogatásért, a Vajdasági Magyar Tankönyvtanácsnak az ajándékkönyvekért, valamint az újvidéki Svetozar Markovic Gim-

náziumnak a helyiséghasználatért. A bejelentett verseny munkák száma harmincöt volt. A verseny három szekcióban lett lebonyolítva. A versenyzők 1., 2., 3. díjban, illetve dicséretben részesültek. Mindegyik versenyző és mentor, valamint a zsűri tagjai megfelelő oklevelet kaptak, a versenyzők könyvjutalomban részesültek. A legjobb diákoknak a zsűri egyes tagjai együttműködési/kutatói felajánlást tettek, a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete és a magyarországi Kutató Diákok Országos Szövetsége külföldi diáktáborban és konferencián való ingyenes részvételt kínál fel.

A GENIUS – a tehetséges diákokért mozgalom keretében a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesületének szervezésében 2004. november 18-tól háromnapos fizika-kémia diáktáborot tartottunk Zentán, az Emlékkiskolában. November 20-án ugyanitt sor került a hagyományos Kovács Sztrikó Zoltánról elnevezett általános iskolai diákversenyre is. A hatodik alkalommal megrendezésre került fizika-kémia diáktábor háziasszonya Kleman Barsi Márta helybeli tanárnő volt. A programot úgy állította össze, hogy a táborba meghívott környékbeli tehetséges általános iskolai tanulók a tudományok ismereteket ne csak elméleti szinten, hanem a gyakorlatban is megkapják. A tanulók szakelőadásokat hallgattak, és emellett fizikai és kémiai kísérleteket végeztek. A látványos gyakorlatok, elemés demonstrációk lekötötték a figyelmüket, aktívan részt vettek a munkában. Zentáról, Tornyosról, Felsőhegyről húsz diák követte a foglalkozásvezető munkáját. Csizofszki László és Muhi Béla fizikából, Kleman Barsi Márta kémiából, Divéki Zsolt pedig csillagászatból tartott előadásokat illetve vezetett műhelymunkát, Nagy Abonyi Pál pedig számítógépes foglalkozást tartott.

2004-ben negyedik alkalommal tartottuk meg a Kovács Sztrikó Zoltán Fizika-kémia Diákversenyt. November 20-án már kora reggel kezdtek érkezni a csapatok az Emlékkiskolába. Felállították kísérleti eszközeiket,

elhelyezték színes posztereiket, melyeken kutatásaik, tudományos vizsgálataik menetét és eredményeit foglalták össze. Többen fehér köpenyt öltöttek. Ellenőrizték műszereiket, átnézték a mérési eredményeket, felkészültek szakdolgozataik megvédésére. A versenyzők és felkészítő tanáraik elismerő oklevelet és könyvajándékot kaptak. Muhi Béla főszervező, a GENIUS vezetője a zsűri nevében elmondta, hogy kiváló szakmunkákat láttak, és ez a rendezvény is bizonyítja, hogy vannak nálunk tehetséges, ifjú géniuszok, akik ma-holnap szakemberek, tudományos kutatók lesznek. Nagy Margit, a VMPE elnöke a résztvevők nevében köszönetet mondott a magyarországi Oktatási Minisztériumnak a támogatásért, ami lehetővé tette ennek a sikeres rendezvénynek a lebonyolítását.

A GENIUS mozgalom a Vajdaságban kulcsszerepet tölt be. A GENIUS versenye-

ken, sok állami diákversenytől eltérően, diákjaink anyanyelvükön, magyar nyelven szerepelhetnek, így nagyobb esélyük van az érvényesülésre. Egyúttal jobban elsajátíthatják a szaknyelvet, anyanyelvű forrásmunkákból meríthetnek és idézhetnek, a magyar kultúrkincs könnyebben elérhető a számukra. Egyúttal ez a mozgalom új teret nyithat meg a fiatal tehetségek számára a kibontakozás, az érvényesülés, a szakmai fejlődés, az ismerkedés és kapcsolattartás terén. A mozgalom hozzájárul térségünk anyanyelvi, kulturális kohéziójának feljavításához, része a népművelésnek. A GENIUS mozgalommal és a versennyel kapcsolatos részletek megtalálhatók az Interneten a következő honlapon: www.vmpe.org.yu

Muhi Béla

középszkolai tanár, Újvidék, vmpe@eunet.yu

